

Titlul I. Noțiunea și principiile generale ale dreptului familiei

I. Obiectivele învățării

- definirea noțiunii de familie;
- enumerarea caracterelor și funcțiilor familiei;
- definirea dreptului familiei, enumerarea elementelor obiectului dreptului familiei;
- enumerarea și dezvoltarea principiilor generale ale dreptului familiei;
- explicitarea legăturii dreptului familiei cu alte ramuri de drept;
- analiza diferitelor izvoare ale dreptului familiei;
- rezolvarea aspectelor practice propuse la finalul capitolului.

II. Aspecte teoretice

§1. Noțiunea, caracterele și funcțiile familiei

Familia poate fi definită ca un grup de persoane între care există drepturi și obligații care izvorăsc din căsătorie, rudenie firească sau civilă, precum și din alte raporturi asimilate relațiilor de familie.

a) Noțiunea sociologică și noțiunea juridică a familiei

Conceptul de familie este definit în special de sociologi, însă se poate formula și o definiție juridică, având în vedere faptul că, după cum vom vedea în cele ce urmează, cele două sensuri, cel sociologic și cel juridic, nu coincid.

Înțelesul termenului de familie însumează acele relații ce se nasc între indivizi ca urmare a căsătoriei și rudeniei.

Declarația universală a drepturilor omului, definește la art. 16 familia ca „element natural și fundamental al societății”, recunoscând, totodată, dreptul acesteia la ocrotire din partea societății și a statului, precum și dreptul la căsătorie al oricărei ființe umane „de vârstă nubilă, fără nicio restricție în privința rasei, cetățeniei sau religiei”, pe baza liberului consimțământ, cu respectarea principiului egalității între

bărbat și femeie la încheierea căsătoriei, în decursul acesteia și la desfacerea ei^[1].

Privită din punct de vedere sociologic, familia a fost definită după cum s-au accentuat diferitele aspecte legate de structura acesteia ori funcțiile și caracteristicile ce o marchează^[2]. Majoritatea sociologilor privesc familia ca un grup social realizat prin căsătorie, alcătuit din persoane care trăiesc împreună, au gospodărie casnică comună, sunt legați prin anumite relații natural biologice, psihologice, morale și juridice și care răspund unul pentru altul în fața societății.

Privită din punct de vedere juridic, familia este alcătuită din acel grup de persoane între care s-au născut și există drepturi și obligații ca urmare a încheierii unei căsătorii, a existenței unor raporturi de rudenie (firească sau civilă) și chiar ca urmare a altor raporturi juridice ori sociale asimilate de lege relațiilor de familie.

La o privire generală, putem susține că cele două puncte de vedere sunt identice, dar la un studiu științific, observăm evidente diferențieri. Exemplificăm situația a doi frați care își întemeiază familii diferite prin căsătorie. Dacă juridic rămân în continuare legați prin raporturi juridice de familie, din punct de vedere sociologic, ei fac parte din familii total diferite. Exemplele pot continua în materia divorțului, a unor relații nepatrimoniale, a concubinajului etc.

Existența raporturilor juridice nu înseamnă, deci, întotdeauna, și existența raporturilor sociologice.

Raporturile juridice de familie sunt reglementate de dreptul familiei^[3] (noul Cod civil și alte legi speciale), însă aceste raporturi juridice specifice dreptului familiei se completează și cu reglementări aparținând domeniului altor ramuri ale dreptului public ori privat.

b) Tendințe ale fenomenului familial în societatea contemporană

Există numeroși factori cu influențe negative asupra familiei și vieții de familie, aceste tendințele actuale ale fenomenului familial în România putând fi sintetizate astfel:

➤ O scădere generală și semnificativă a ratei nupțialității și a ratei natalității, paralel cu creșterea numărului persoanelor celibatate și a persoanelor care trăiesc în uniuni libere (concubinaj).

---

[1] Țara noastră a ratificat această Declarație la 7 octombrie 1982, fiind și parte la Convenția privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor și la alte instrumente internaționale privind protecția maternității, a femeii, a copilului.

[2] I.P. FILIPESCU, *Tratat de dreptul familiei*, Ed. All, București, 1993, p. 1.

[3] A se vedea capitolul referitor la izvoarele dreptului familiei.

➤ Arareori, metodele cantitative de studiu al obiectului de cercetare al unei științe pot folosite în drept, acesta fiind unul dintre cazuri. Astfel, putem vorbi de rata natalității, nupțialității, mortalității și despre cum influențează acestea familia în societatea contemporană. Concupinajul este văzut de către unii ca un drept indiscutabil al persoanei, iar de alții ca neasumarea responsabilităților vieții de familie. Din punct de vedere religios, reprezintă trăirea bărbatului cu femeia fără cununia bisericească, conform canoanelor, iar din punct de vedere juridic, putem să îl definim ca o conviețuire a unui bărbat și a unei femei necăsătorii legal. Însă introducerea reglementării logodnei în noul Cod civil nu rezolvă problemele lipsei de protecție juridică a celor aflați într-o relație consensuală^[1].

➤ Creșterea numărului cuplurilor fără descendenți sau cu un singur descendent. Acest element este strâns legat de cel al scăderii ratei natalității, fenomen evident în societatea românească contemporană.

➤ Creșterea numărului divorțurilor și al copiilor născuți în afara căsătoriei. Pe lângă faptul că a scăzut rata nupțialității, a crescut și cea a divorțialității. An de an, numărul divorțurilor în România are o rată de creștere îngrijorătoare. Astfel, potrivit Institutului Național de Statistică, în primele opt luni ale anului 2007 s-au înregistrat 22.500 de divorțuri, ceea ce situează România în mijlocul clasamentului țărilor Uniunii Europene. În 2008 s-a înregistrat o cifră record de divorțuri: potrivit Institutului Național de Statistică în luna iulie 2008, prin hotărâri judecătorești definitive, s-au pronunțat 2.594 de divorțuri, cu 186 de cazuri mai puțin decât în luna iunie. Rata corespunzătoare fenomenului s-a redus de la 1,58 de divorțuri la mie de locuitori în iunie până la 1,42 de divorțuri la mie. Numărul de divorțuri din iulie 2008 a fost însă mai mare cu 785 de cazuri decât în iulie 2007, când se înregistrase o rată de 0,99 la mie de locuitori. În noiembrie 2008, s-au pronunțat 2.826 de divorțuri, cu 552 mai multe decât în luna octombrie. Rata divorțurilor a fost în luna octombrie de 1,60 la mie de locuitori, față de 1,25% în luna precedentă. Același comunicat al INS mai precizează că această creștere a ratei divorțurilor nu este un fenomen local. La nivel european, una din două căsnicii se termină în instanță. Astfel, conform Eurostat, aproape jumătate dintre căsătoriile din Uniunea Europeană sfârșesc în divorț. Rata cea mai mare a divorțurilor se înregistrează în Belgia, unde 71% dintre cuplurile căsătorite se destramă, apoi Austria, cu 66% de cupluri divorțate. La polul opus se află irlandezii și italienii, unde doar 17-18% dintre căsnicii se termină în

---

[1] A se vedea capitolul referitor la logodnă.

instanță. Datorită crizei financiare însă, numărul de divorțuri va scădea, după cum anunță sociologii.

După intrarea în vigoare a noului Cod civil, situația nu s-a îmbunătățit. Aproximativ 4.000 de români au divorțat în primele șase luni ale anului, majoritatea fiind din mediul urban. În Registrul unic al certificatelor de divorț prin acordul părților au fost înregistrate și eliberate 3.987 certificate de divorț, 3.433 în mediul urban și 554 în mediul rural. Cele mai multe divorțuri din mediul urban s-au înregistrat în București, unde s-au eliberat 1.039 certificate de divorț, 747 de români cu vârsta cuprinsă între 20-30 de ani au divorțat în primele șase luni, 1415 aveau vârste între 30-40 de ani, 853 aveau vârste între 40-50 de ani, 685 aveau vârste între 50-60 de ani și 286 aveau peste 60 de ani. Cererile de divorț au fost depuse atât la primăria care are în păstrare actul de căsătorie sau pe raza căreia se află ultima locuință comună a soților, cât și la birourile notariale, fiind înregistrate 2.872 certificate eliberate de primărie/oficiile de stare civilă și 1.115 certificate eliberate de birourile notariale.

➤ Presiunea exercitată de cuplurile formate din persoane de același sex.

➤ Implicațiile tehnicilor de procreare asistată medical.

Cu siguranță, această enumerare este doar una exemplificativă, ea rămânând deschisă în vederea unor alți factori omiși sau care mai pot apărea în contextul social actual sau viitor.

c) Caracterele familiei

Consultarea și înțelegerea textelor din legea fundamentală a statului nostru, Constituția României, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429/2003, cu referire la familie, ne dă posibilitatea să enumerăm care sunt caracterele ce individualizează familia în statul nostru, în contextul legislației celorlalte state. Considerăm că aceste caractere pot fi enumerate astfel:

- căsătoria este un act liber consimțit între soți;
- soții sunt egali în drepturi în tot ce privește căsătoria;
- ambii soți au drepturi și îndatoriri egale în calitate de părinți de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor lor;
- copiii, indiferent dacă provin din căsătorie ori din afara acesteia, au o poziție juridică egală față de părinții lor;
- statul asigură o protecție specială în ce privește realizarea drepturilor copiilor și a tinerilor, dar și a persoanelor cu handicap^[1].

---

^[1] A se vedea articolele din Constituția României cu aplicabilitate în materia dreptului familiei, în cuprinsul aspectelor practice de la sfârșitul capitolului.

d) Funcțiile familiei

Familia, privită în sens larg, asigură dezvoltarea societății prin trei funcții ce o caracterizează, și anume funcția de perpetuare a speciei umane, funcția economică și funcția educativă. Funcțiile familiei relevante de sociologi sunt mai multe, însă, din punct de vedere juridic, ne oprim asupra celor trei. Toate aceste funcții ale familiei depind în mare măsură de modul în care forțele politice care conduc societatea se implică în consolidarea familiei din punct de vedere economic prin mijloace materiale și spirituale.

Sintetic, funcțiile familiei sunt următoarele:

- reproducerea populației, perpetuarea speciei umane;
- funcția economică;
- funcția educativă.

Reproducerea populației sau perpetuarea speciei umane este o funcție importantă a familiei, întrucât permite societății să își asigure continuitatea. Decizia de a avea un copil sau de a păstra o sarcină este mai responsabil și mai simplu de luat atunci când femeia, viitoare mamă, este căsătorită. Intervenția statului în consolidarea acestei funcții și în menținerea controlului în dezvoltarea familiei și, implicit, a societății se face simțită prin măsurile de încurajare materială și morală a persoanelor de sex feminin (indemnizații pentru creșterea copilului, concedii ș.a.m.d.). Totodată, considerăm că rolul statului trebuie să se limiteze la astfel de măsuri de stimulare, pe căi morale și democratice, a acestei funcții, nicidecum prin măsuri „dictatoriale”, prohibitive, brutale, de îngrijire a libertății individului cu privire la personalitatea și decizia proprie.

Până în prezent, problema acestei funcții a familiei nu este clarificată din punct de vedere al măsurilor până la care se poate discuta dacă ne aflăm în fața unei forțe a statului ce impune individului o conduită care îi îngreșează dreptul constituțional la libertatea conștiinței (art. 29 din Constituție) și la o viață intimă, familială și privată (art. 26 din Constituție), în raport cu normele morale și religioase care sunt categorice în a limita libertatea de voință a individului sub aceste aspecte, pronunțându-se ferm împotriva întreruperilor de sarcină și stmulării forțate, prin aceste îngrijiri, a reproducerii populației.

Se pot ridica probleme cu privire la această funcție și atunci când este vorba despre reproducerea *in vitro* sau prin mamă-surogat, atâta timp cât reglementările în materie sunt lacunare (noul Cod civil prevede câteva articole referitoare la reproducerea umană asistată medical cu terț donator).

O altă funcție importantă a familiei este cea de a asigura educarea copiilor. În opinia unui autor francez^[1], celula familiei este un mijloc primar și durabil al vieții în societate, un mijloc de a transmite valorile sociale și comportamentale colective, un punct de legătură dintre individ și comunitate. Familia reprezintă mediul de dezvoltare, de intervenție și educație pentru copii, dar și pentru părinți.

Cea de-a treia funcție a familiei, în strânsă corelație cu celelalte două, este funcția economică. Rolul economic al familiei este acceptat de toate doctrinele. Chiar și în unele definiții ale familiei regăsim ideea de a fi o unitate economică esențială. În vremuri îndepărtate, funcția economică a familiei a făcut să se închege acest nucleu social. Familia reprezenta un grup de persoane ce locuiau sub același acoperiș și utilizau aceleași resurse, ceea ce înseamnă că era o unitate economică. Această realitate există și în prezent, existând comunitatea de bunuri a soților, dacă nu este ales un alt regim matrimonial decât cel al comunității de bunuri, obligația lor de a coabita, obligația de întreținere între membrii familiei ș.a.m.d.

§2. Noțiunea, obiectul și principiile generale ale dreptului familiei

a) Dreptul familiei poate fi definit ca totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile personale și patrimoniale ce izvorăsc din căsătorie, rudenie, adopție și raporturile asimilate de lege cu raporturile de familie, în scopul ocrotirii și întăririi familiei.

Majoritatea normelor dreptului familiei se regăsesc în prezent în noul Cod civil.

În țara noastră, Codul familiei a fost adoptat prin Legea nr. 4/1953 și a suferit numeroase modificări, corespunzător evoluției politice și sociale a țării. În prezent, acest cod a fost abrogat prin noul Cod civil (Legea nr. 287/2009), care conține Cartea a II-a intitulată „Despre familie”.

b) Obiectul dreptului familiei poate fi sintetizat astfel:

- raporturile de căsătorie;
- raporturile ce rezultă din rudenie;
- raporturile ce rezultă din adopție;

---

[1] C. MARCHAND, *Politique familiale en droit québécois: réalité ou apparence?*, Prix Charles-Coderre pour l'avancement du droit social, Cowansville, Ed. Y. Blais, Québec, 1991, p. 72.

➤ raporturi care sunt asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie.

Prin urmare, obiectul de reglementare al normelor dreptului familiei îl formează *raporturile de familie*.

Aceste raporturi sunt:

1. Raporturile de căsătorie. Familia are la bază căsătoria liber consimțită între soți, așa cum rezultă fără dubii din dispozițiile art. 48 din Constituția României și art. 258 NCC^[1].

Prevederile constituționale și ale noului Cod civil reflectă preocuparea statului nostru pentru consolidarea familiei, găsindu-și expresia în primul rând în măsurile pentru întărirea căsătoriei. Sunt reglementate juridic o serie de aspecte referitoare la căsătorie, la condițiile pentru validitatea acesteia, care trebuie îndeplinite oficios și numai în fața autorităților statale (încheierea, desființarea, desfacerea), în același mod fiind tratate și raporturile personale și patrimoniale dintre soți.

2. Raporturile care rezultă din rudenie. Prin rudenie se înțelege legătura dintre mai multe persoane care coboară unele din altele sau care, fără a coborî unele din altele, au un ascendent comun.

În primul caz, se spune că rudenia este în linie dreaptă, iar în cel de-al doilea, rudenia este în linie colaterală.

3. Raporturile care rezultă din adopție. Sunt urmarea așa-numitei rudenii civile, care este reglementată juridic ca și când ar fi vorba de rudenie firească.

Raporturile de familie prezintă aspecte personale nepatrimoniale și aspecte patrimoniale. Considerăm că în toate cazurile aspectele personale, nepatrimoniale trebuie să stea la baza raporturilor de familie în concepția pe care și legiuitorul român a promovat-o.

Raporturile care se stabilesc între membrii familiei nu aparțin în totalitate dreptului familiei, ci numai acelea care se nasc din căsătorie, rudenie, adopție și cele asimilate de lege sub anumite aspecte cu acestea.

---

^[1] Potrivit art. 48 alin. (1) din Constituția României: „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor”; potrivit art. 258 NCC: „(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor. (2) Familia are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului. (3) Statul este obligat să sprijine, prin măsuri economice și sociale, încheierea căsătoriei, precum și dezvoltarea și consolidarea familiei. (4) În sensul prezentului cod, prin *soți* se înțelege bărbatul și femeia uniți prin căsătorie”.

Tot astfel, este evident că nu aparțin dreptului familiei raporturile succesoriale dintre membrii familiei.

4. Alte raporturi sunt asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie. Pe lângă cele enumerate mai sus, legea vorbește și despre:

- unele raporturi rezultând din luarea spre creștere a unui copil, fără întocmirea formelor cerute de lege pentru adopție;
- unele raporturi dintre copiii unui soț cu soțul acestuia;
- unele raporturi dintre moștenitorii unei persoane care a fost obligată la întreținerea unui minor ori care i-a acordat întreținere fără a avea obligația legală și minorul îndreptățit la întreținere;
- unele relații dintre foștii soți;
- unele relații între fostul adoptator și fostul adoptat.

c) Principiile generale ale dreptului familiei pot fi sintetizate astfel:

- principiul ocrotirii căsătoriei și familiei;
- principiul căsătoriei liber consimțite între soți;
- principiul egalității în drepturi dintre bărbat și femeie;
- principiul exercitării drepturilor și îndeplinirii îndatoririlor părinți în interesul copiilor;
- membrii familiei sunt datori să își acorde unul altuia sprijin moral și material;
- principiul monogamiei;
- principiul încheierii căsătoriei între persoane de sex diferit.

Importanța cunoașterii acestor principii constă în aceea că ajută la găsirea soluției juridice în acele materii în care legislația nu este suficient de clară, de explicită sau este lacunară și la determinarea măsurii în care normele dreptului familiei se completează cu norme din legislația civilă.

1. Principiul ocrotirii căsătoriei și familiei. Acest principiu este prevăzut în art. 258 alin. (2) și (3) NCC, în care se arată că statul sprijină dezvoltarea și consolidarea familiei prin măsuri economice și sociale și că familia are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

Ocrotirea căsătoriei și familiei se realizează nu numai cu ajutorul normelor Codului civil ci și cu ajutorul altor norme juridice specifice cuprinse în alte acte normative de dreptul familiei, dar și prin alte acte normative ce aparțin altor ramuri de drept. Pentru a se asigura stabilitatea familiei, în Codul civil sunt reglementate riguros condițiile de

fond și cele de formă ale căsătoriei, drepturile și obligațiile personale și patrimoniale ale soților, precum și desfacerea căsătoriei prin divorț.

Ocotirea căsătoriei în țara noastră se realizează prin impunerea prin lege a egalității dintre soți, a stabilirii raporturilor dintre părinți și copii prin obligațiile de întreținere pe care legiuitorul le-a reglementat în sarcina soților, în sensul îndeplinirii acestora fără discriminare unul față de celălalt și, în anumite situații, chiar după ce căsătoria a fost desfăcută prin divorț.

2. Principiul căsătoriei liber consimțite între soți. Noul Cod civil prevede la art. 258 alin. (1) că familia are la bază căsătoria liber consimțită între soți. De asemenea, Constituția prevede la art. 48 alin. (1) că familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți.

În sensul legii, considerăm că oamenii trebuie să se îndrepte spre căsătorie numai datorită afecțiunii și înclinației lor reciproce, fiind vorba despre bărbat și femeie. Liberul consimțământ la căsătorie, ca principiu, trebuie să fie înțeles și prin respectarea legilor cu privire la această instituție juridică, plecând și de la prevederea constituțională de la art. 48 alin. (1) că familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

3. Principiul egalității în drepturi dintre bărbat și femeie. Acest principiu considerăm că depășește limitele relațiilor de familie, întrucât el trebuie să guverneze toate domeniile vieții sociale și economice. Susținem aceasta având în vedere că, din păcate, nu este aplicat ferm nici în relațiile de familie, dar nici în societate, motiv pentru care au apărut manifestări de organizare a femeilor pentru promovarea acestui principiu, cunoscute sub denumirea de mișcări feministe, și chiar statul, prin organele administrației sau cele de represiune, au luat măsuri pentru implementarea riguroasă în viața publică a acestui principiu (apeluri de urgență la poliție, consilierea femeilor cu probleme).

În noul Cod civil regăsim câteva dispoziții care se referă expres la egalitatea între sexe: art. 258 alin. (1), art. 308^[1], art. 342, art. 344 ș.a.m.d.

În conformitate cu textele de lege amintite, relațiile personale și patrimoniale dintre soți și cele dintre aceștia și copiii lor, indiferent dacă sunt din cadrul sau din afara căsătoriei, sunt evident reglementate în aplicarea practică a egalității dintre bărbat și femeie în societatea noastră.

---

[1] „Soții hotărăsc de comun acord în tot ceea ce privește căsătoria”.

4. Principiul exercitării drepturilor și a îndatoririlor părintești numai în interesul copiilor. Acest principiu este prevăzut expres în art. 263 alin. (1) și art. 483 alin. (2) NCC.

La art. 263 se prevede că orice măsură privitoare la copil, indiferent de autorul ei, trebuie să fie luată cu respectarea interesului superior al copilului, iar cel de-al doilea text prevede că părinții exercită autoritatea părintească numai în interesul superior al copilului, cu respectul datorat persoanei acestuia, și îl asociază pe copil la toate deciziile care îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate.

Evidențiem împrejurarea că exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești se face numai în interesul copiilor, indiferent dacă aceștia sunt din căsătorie, din afara căsătoriei sau din adopție, față de reglementările anterioare, care priveau diferențiat modul în care acești copii aparțineau familiei.

Exercitarea drepturilor și îndatoririlor părintești se face sub controlul și îndrumarea instanței de tutelă, care a preluat o parte din funcțiile autorității tutelare. Potrivit art. 486 NCC, ori de câte ori există neînțelegeri între părinți cu privire la exercițiul drepturilor sau îndeplinirea îndatoririlor părintești, instanța de tutelă, după ce îi ascultă pe părinți și luând în considerare concluziile raportului referitor la ancheta psihosocială, hotărăște potrivit interesului superior al copilului. Ascultarea copilului este obligatorie.

Aplicarea acestui principiu se referă nu numai la părinți, ci și la orice alte persoane care ocrotesc oficial sau nu copiii în lipsa părinților.

Ocrotirea intereselor copiilor minori la nivel de politică statală nu înseamnă încălcarea sau micșorarea interesului părinților în ceea ce privește copiii lor de care sunt direct răspunzători, întrucât suntem de părere că într-o familie nu pot exista contradicții între membrii ei în ceea ce privește interesul copiilor. Interesele tuturor membrilor familiei, într-o concepție morală, trebuie să se afle în deplină concordanță spre o finalitate precisă, și anume menținerea și întărirea familiei.

5. Principiul potrivit căruia membrii familiei au îndatorirea de a-și acorda unul altuia sprijin moral și material. Acest principiu este prevăzut, în privința relațiilor dintre soți, în noul Cod civil la art. 309 alin. (1) (soții își datorează reciproc respect, fidelitate și sprijin moral) și art. 325 alin. (1) (soții sunt obligați să își acorde sprijin material reciproc). Normele morale cer ca între membrii familiei să existe o comunitate de interese spirituale și materiale, care trebuie să fie în concordanță nu numai cu interesele personale ale familiei, ci și cu interesele societății.

Relațiile de familie, conform celor de mai sus, se întemeiază pe prietenie și afecțiune reciprocă.

În Codul civil se află dispoziții legale care sunt pătrunse de acest principiu – sprijin moral și material pe care trebuie să și-l acorde reciproc membrii familiei, sprijin moral și material ca rezultat al prieteniei și afecțiunii reciproce, la care am făcut referire.

Astfel, se prevede că soții hotărăsc de comun acord în tot ce privește căsătoria și, totodată, hotărăsc asupra măsurilor privitoare la persoana și bunurile copiilor. Ei (soții) sunt obligați să contribuie la nevoile căsătoriei în raport cu mijloacele fiecăruia.

Bunurile dobândite în timpul căsătoriei au regimul juridic de bunuri comune^[1], atât când este vorba de regimul comunității convenționale, cât și când este vorba despre regimul matrimonial al comunității legale (cu excepții prevăzute expres de lege sau în situația în care soții optează pentru regimul separației de bunuri). Aceste bunuri se administrează și se folosesc împreună și se dispune de ele aidoma.

De asemenea, vom găsi în normele dreptului familiei, reglementate pe larg, obligația de întreținere între anumiți membri ai familiei^[2].

6. Principiul monogamiei. Noul Cod civil dispune în art. 273 că este interzisă încheierea unei noi căsătorii de către persoana care este căsătorită, vorbind astfel despre interzicerea bigamiei, respectiv poligamiei. Monogamia este o consecință firească a dragostei ca fundament al căsătoriei. Fiind de acord că sentimentul de dragoste este caracterizat prin exclusivism, este normal ca o căsătorie care se întemeiază pe dragoste să poată fi doar monogamă.

7. Principiul încheierii căsătoriei între persoane de sex diferit. Acest principiu rezultă din dispozițiile noului Cod civil, chiar dacă unele legislații au legiferat căsătoria între persoane de același sex și, mai recent, adopția efectuată de aceste familii formate din persoane de același sex. Potrivit alin. (4) art. 258 NCC, prin soți se înțelege bărbatul și femeia uniți prin căsătorie, iar potrivit art. 259 alin. (1), căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii, acestea fiind doar două texte printre multe altele din care rezultă expres că nu sunt acceptate, în țara noastră, căsătoriile unisex. Mai mult, și noua instituție a logodnei poate fi încheiată doar între persoane de sex diferit, potrivit art. 266 alin. (5) NCC.

---

^[1] A se vedea capitolul referitor la efectele patrimoniale ale încheierii căsătoriei.

^[2] A se vedea capitolul referitor la obligația legală de întreținere.

§3. Legătura dreptului familiei cu celelalte ramuri de drept

Raporturile juridice, ca orice raporturi între oameni, sunt complexe. În numeroase cazuri, normele juridice cuprind caracteristici proprii care aparțin mai multor ramuri de drept, motiv pentru care între ramurile de drept public și drept privat există o legătură, ele se sprijină reciproc și nu se exclud, putându-se aplica separat ori concomitent într-un raport juridic concret.

Această situație a creat problematica corelației ramurilor de drept în rezolvarea aspectelor economice și sociale la un moment dat. Dreptul familiei nefăcând excepție de la aceasta, vom găsi legături cu dreptul constituțional, dreptul civil, dreptul penal, dreptul procesual penal, dreptul muncii și ocrotirii sociale, dreptul internațional public sau privat, dreptul financiar.

1. Legătura cu dreptul constituțional. În Constituția României se regăsesc enunțate principiile fundamentale ale familiei la art. 26, art. 48, art. 49 și art. 50. Constituția ocrotește raportul de căsătorie prin protejarea familiei în general, plecând de la ideea că această instituție juridică fiind baza familiei, ocrotirea ei constituie prima condiție a ocrotirii familiei, în întregul ei. Tot astfel, trebuie să înțelegem că protejarea familiei înseamnă întărirea legăturilor dintre soți, protejarea raportului de căsătorie. Articolele constituționale amintite reglementează dreptul la viață intimă, familială și privată, familia, protecția copiilor și a tinerilor, protecția persoanelor cu handicap^[1].

2. Legătura cu dreptul civil. Dreptul familiei s-a desprins din dreptul civil treptat, ca urmare a necesității reglementării juridice a numeroaselor probleme specifice legate de familie, a progreselor legate de emanciparea femeii și reformulării poziției sociale și juridice a copiilor rezultați din căsătorie ori din afara acesteia.

Desprinderea definitivă în țara noastră s-a făcut printr-un act normativ în anul 1954 (Legea nr. 4/1953 pentru punerea în vigoare a Codului familiei).

În prezent, intrarea în vigoare a noului Cod civil la 1 octombrie 2011 semnifică dispariția Codului familiei din peisajul legislativ românesc, după o aplicare ce a dăinuit 57 de ani. Considerăm că această dispariție nu este una oportună. Concentrarea normelor specifice familiei într-un cod aparte asigură o mai facilă supraveghere a aplicării acestora decât înglobarea într-un cod general, care privește și alte

---

[1] A se vedea dispozițiile constituționale amintite, cuprinse în partea finală a capitolului, la aspecte practice.

aspecte decât cele legate de familie. Doctrina juridică română a recunoscut și fundamentat existența dreptului familiei ca ramură de drept de sine stătătoare, ceea ce reflectă deosebirile obiective ce există între relațiile de familie și celelalte relații sociale, personale și patrimoniale, între normele juridice care reglementează căsătoria și raporturile de familie și normele juridice care reglementează raporturile civile^[1]. Chiar dacă aceste modificări s-au produs, dreptul familiei rămâne în continuare o ramură de drept de sine stătătoare, distinctă de dreptul comun. Inexistența unui cod care să grupeze principalele norme juridice ale unei ramuri de drept nu duce la suprimarea respectivei ramuri de drept, altfel nu am mai putea discuta despre dreptul vamal, bancar, al afacerilor, internațional public sau internațional privat, comercial ș.a.m.d.

Însă, și în alte reglementări, actualmente relațiile de familie sunt reglementate în normele Codului civil.

Legătura dreptului familiei cu dreptul civil în acest context apare firească, dar este și evidentă, dacă luăm în considerare reglementările privind capacitatea juridică a celor doi soți, problemele legate de nume, statutul actelor de stare civilă, al patrimoniului comun ori propriu al membrilor familiei. Există completări reciproce între cele două ramuri de drept în domeniul rudeniei, succesiunii legale, când, în lipsa unor reglementări speciale, se aplică normele generale ale Codului civil sau viceversa^[2]. De altfel, dreptul civil reprezintă dreptul comun pentru toate ramurile de drept privat, cu tot ce semnifică acest lucru.

3. Legătura cu dreptul penal și dreptul procesual penal. Legătura dreptului familiei cu dreptul penal și dreptul procesual penal pare evidentă dacă avem în vedere Capitolul I al Titlului IX („Infrațiuni care duc atingere unor relații privind conviețuirea socială”) al Codului penal, intitulat „Infrațiuni contra familiei”.

Așadar, legea sancționează ca infrațiuni: bigamia (art. 303 C. pen.), abandonul de familie (art. 305 C. pen.), relele tratamente aplicate minorului (art. 306 C. pen.), nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului (art. 307 C. pen.)^[3].

---

^[1] T.R. POPESCU, *Dreptul familiei. Tratat*, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 10-11; I. ALBU, *Dreptul familiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 31-33.

^[2] I. ALBU, *Căsătoria în dreptul român*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1988, p. 11-12; I. CETERCHI, *Drept românesc contemporan*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 162-169; A. IONAȘCU, *Familia și rolul ei în societate*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 23-24.

^[3] A se vedea aceste prevederi ale Codului penal, cuprinse în partea finală a capitolului, la aspecte practice.